

Nr 235

Av herr Söderberg, om viss utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln.

Föregående års besparingsutredning, vilken i sitt betänkande förordade utgiftsminskningar på flertalet statliga områden, ansåg att första huvudtitelns 4,5 miljoner kronor inte kunde erbjuda några möjligheter till besparingar. Gentemot denna uppfattning hävdade Landsorganisationen i Sverige i sitt remissyttrande den 21 september 1959 bl. a. följande:

LO lägger inga ideologiska synpunkter på frågan om anslagen till kungahuset och hovförvaltningen utan vill blott uttala, att därest samhället tvingas till standardsänkningar på bl. a. socialpolitikens, utbildningens och vägväsendets områden, bör möjligheterna till en minskning av statliga servicen prövas även inom områden där en sådan minskning kan ske utan nämnvärd olägenhet för medborgarna. Till dessa områden hänför LO de av kungahuset utövande representationsplikterna.

Bakgrunden till denna och andra liknande meningsyttringar är att söka i det förhållandet att det inom vidsträckta kretsar bland medborgarna råder den uppfattningen att hovets omfattning och agerande i vårt moderna statsliv är synnerligen otidsenligt till sina dimensioner.

Denna uppfattning får sin näring bl. a. genom jämförelser med motsvarande anordningar inom de båda övriga skandinaviska monarkierna. I Danmark är totalkostnaderna för kungligheten och slottens underhåll samt hovets omfattning avsevärt mindre än i Sverige, och i Norge är statens utgifter för kungligheten synnerligen blygsamma i förhållande till vårt lands. Det bör nämnas att den norska statskalenderns uppräknings av det kungliga hovet omfattar sju befattningar under det att den svenska statskalendern uppräknar närmare hundratalet befattningar.

Vid behandlingen av första huvudtiteln har statsutskottet och riksdagen intet underlag för sina bedömningar av skäligheten av de äskade anslagen, enär de av riksmarskalksämberet framlägges utan närmare motiveringar. Under sådana förhållanden har riksdagen inga andra möjligheter än att utan prövning antingen godtaga förslagen eller att helt onyanserat avslå sådana framställningar eller att efter godtycklig uppskattning yrka nedsättning av anslaget med visst belopp.

Orsaken till dessa förhållanden torde vara att man vid behandlingen av denna huvudtitel ännu följer regler som vid 1840 års riksdag på förslag av statsutskottet antogs. Några skäl för att fortfarande tillämpa dessa regler torde icke finnas. Riksdagen är obestridligen suverän att fastställa anslagen.

Emellertid torde det vara nödvändigt med ändrade grunder för huru dessa anslag skall utgå. Änamålsenligt vore att nuvarande summor till respektive kungligheters hovhållning uppdelades i form av arvoden och representationskostnader, varvid möjligheter borde skapas för statsrevisorer och riksräkenskapsverk att granska användningen av de utgående anslag som ej är att hänföra till respektive kungligheters personliga arvoden, som de givetvis fritt förfogar över.

I fråga om de kungliga slottens förvaltning bör även en översyn ske. För några av dem, exempelvis Tullgarns och Strömsholms slott, har man ringa eller ingen användning. Underhållet av dem drar relativt stora belopp. Det vore önskvärt med en undersökning om huruvida dessa och andra kungliga slott, som icke används som bostäder för den kungliga familjen, kunde användas för annat ändamål. Om så visar sig ej vara fallet bör det undersökas om de t. ex. i likhet med Gripsholms slott har ett sådant kulturhistoriskt värde att de av det skälet bör bevaras och underhållas. För övrigt bör undersökas om inte skötseln av alla de kungliga slotten bör överflyttas från hovförvaltningen till kungl. byggnadsstyrelsen.

Helt allmänt kan anföras att besparingar på första huvudtiteln är synnerligen eftersträfvansvärda.

Med hänvisning till det sålunda anförda hemställer jag,

att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning beträffande anslagen under första huvudtiteln med syfte att skapa sådan ordning att riksdagen beredes möjlighet att bedöma skäligheten av begärda anslag samt att frågan om sättet för de kungliga slottens framtida förvaltning även utredes.

Stockholm den 27 januari 1960

Sten Söderberg